

ТӨСВИЙН АЛДАГДЛЫГ БУУРУУЛАХ БОДЛОГЫН НӨЛӨӨ

Судалгааны багийн ахлагч: Г.Рагчаасүрэн

Судалгааны багийн гишүүд: Б.Цолмон

Б.Дэлгэрмаа

Б.Нямбаатар

Д.Өнөржаргал

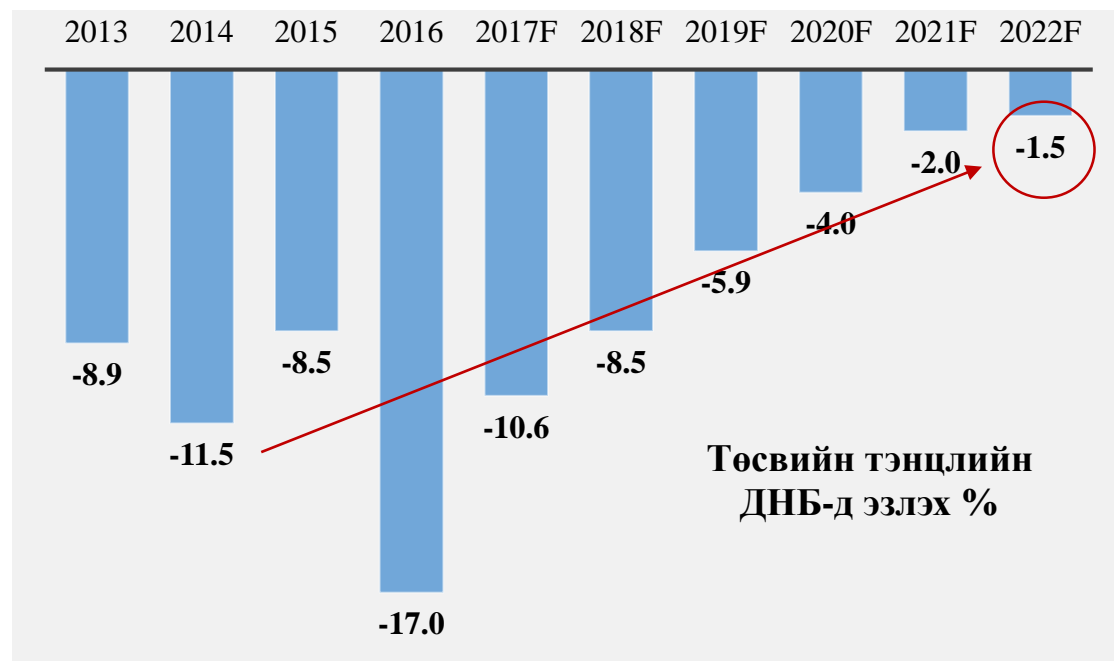
Ц.Оюунзул

Агуулга

- Судалгааны зорилго: Төсвийн алдагдлыг бууруулах бодлого
- Түүхий эдийн үнийн хэлбэлзэл
- Загвар ба тоон мэдээлэл
- Шинжилгээний хувилбарууд
- Үнэлгээний үр дүн
- Дүгнэлт

Судалгааны зорилго

ОУВС-ийн Өргөтгөсөн Санхүүжилтийн Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжих төсвийн алдагдал бууруулах бодлогын эдийн засагт үзүүлэх нөлөөг үнэлнэ.

Source: Country report No. 17/140, Article 4, IMF

Өнөөгийн эдийн засаг:

- Уул уурхайгаас хэт хамааралтай
- Улсын төсвийн алдагдал их
- Их хэмжээний гадаад өр

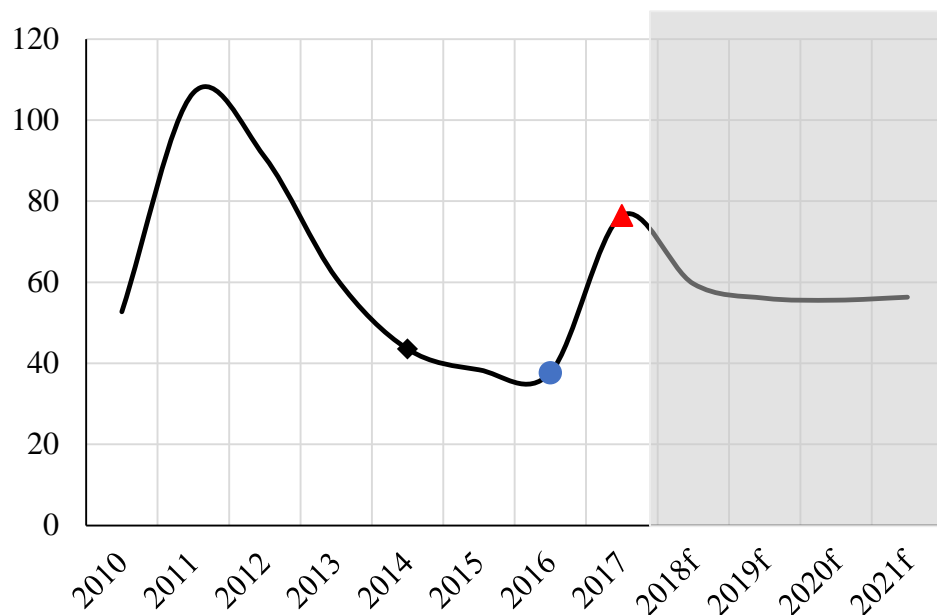
Үр дүнд нь:

- ✓ ОУВС-ийн Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр
- ✓ Төсвийн бодлого: Төсөв танах, татвар НЭМЭХ

Түүхий эдийн үнийн хэлбэлзэл

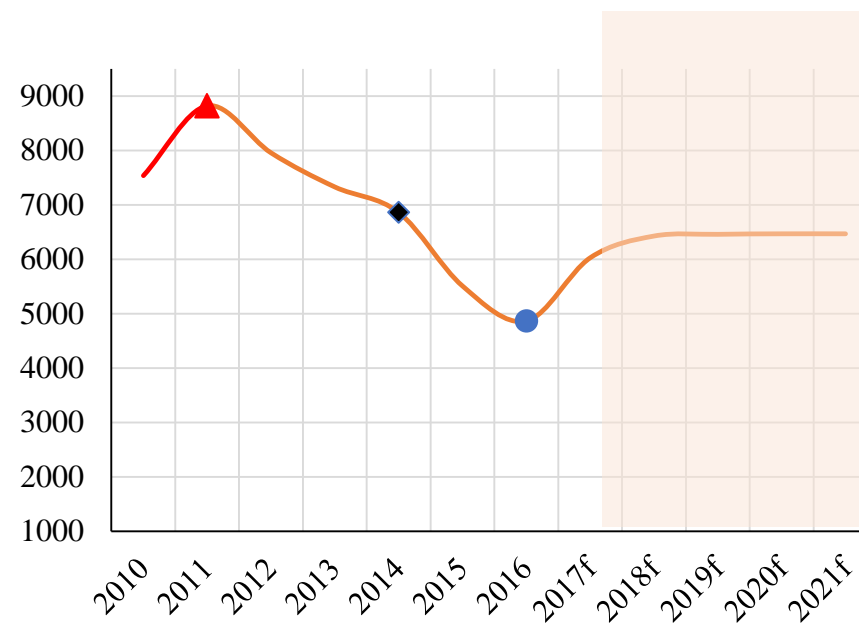
- Зэс, нүүрсний үнийн ялгаатай 3 хувилбараар үнэлсэн.

Нүүрсний үнэ /USD, тонн/

Source: NSO

Зэсийн үнэ /USD, тонн/

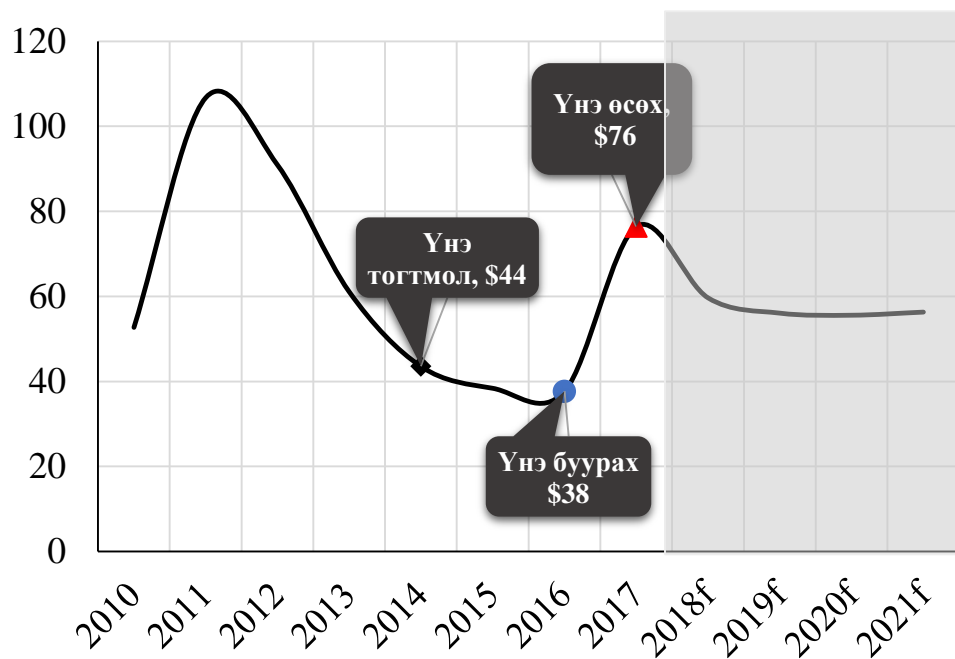

Source: IMF price project (Sep 2017)

Түүхий эдийн үнийн хэлбэлзэл

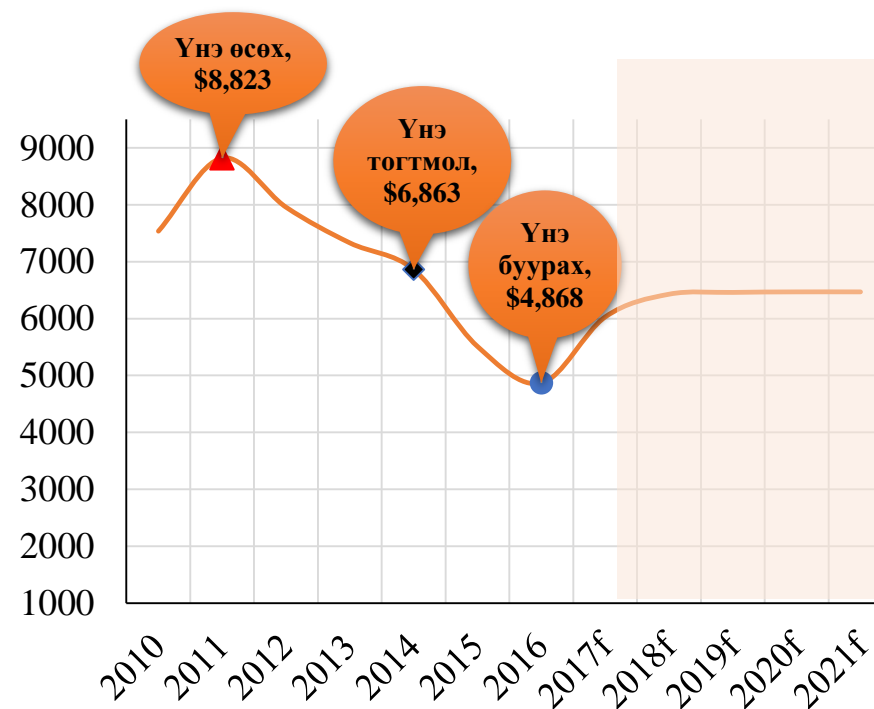
- Зэс, нүүрсний үнийн ялгаатай 3 хувилбараар үнэлсэн.

Нүүрсний үнэ /USD, тонн/

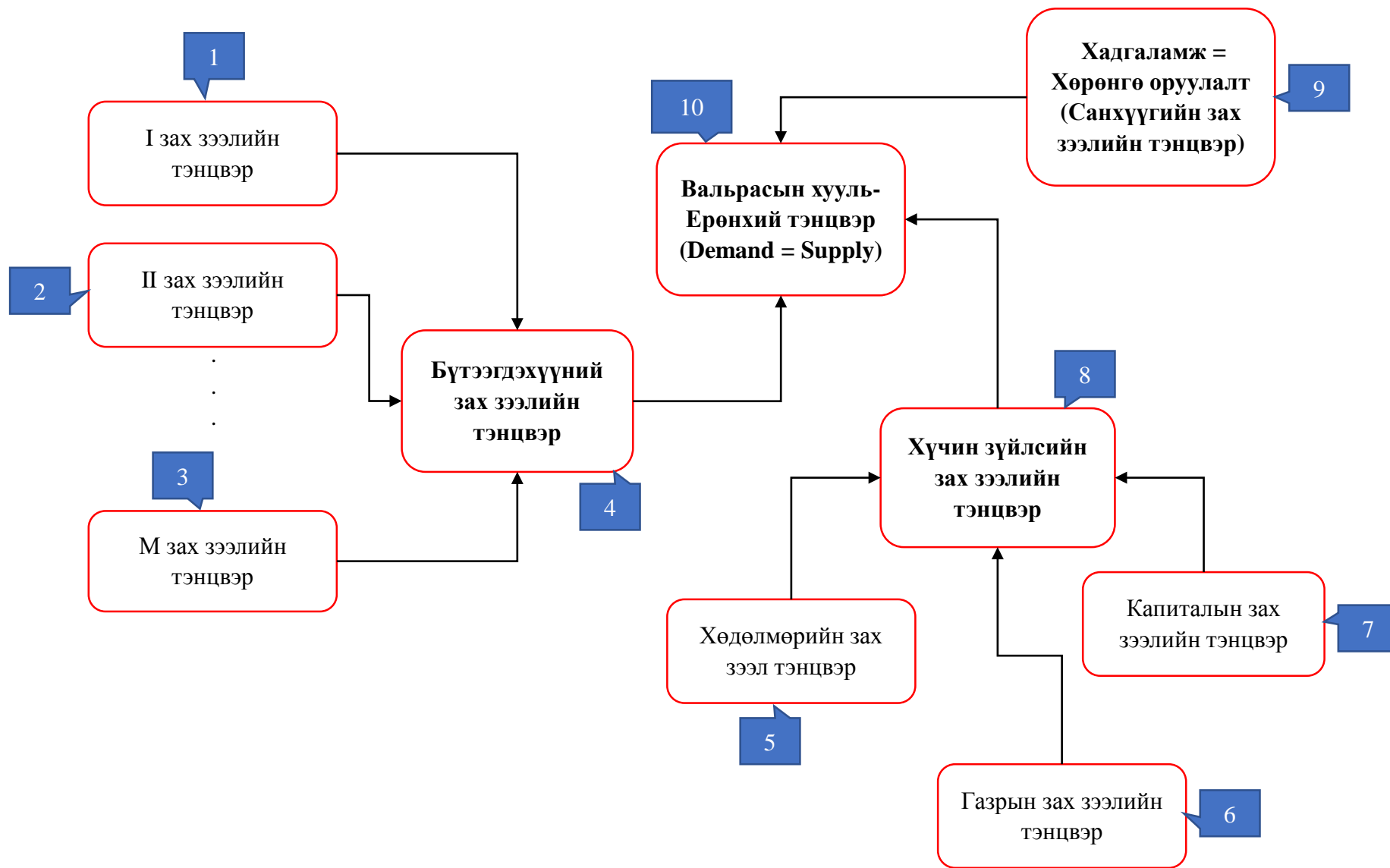
Source: NSO

Зэсийн үнэ /USD, тонн/

Source: IMF price project (Sep 2017)

Тооцоологдох Ерөнхий Тэнцвэрийн загвар (CGE)

Загвар, тоон мэдээлэл

- **Ерөнхий Тэнцвэрийн загвар (CGE), PEP-1-1 статик загвар**
- **Монголын SAM-2014**
 - ✓ 23 салбар, 22 бүтээгдэхүүн
 - ✓ Агентууд (Өрх, Засгийн газар, Гадаад сектор)
 - ✓ Үйлдвэрлэлийн анхдагч хүчин зүйлс (Хөдөлмөр, Капитал)
 - ✓ Хадгаламж-Хөрөнгө оруулалт
 - ✓ Татварууд

Шинжилгээний хувилбарууд

Суурь шинжилгээ: ДНБ-д эзлэх төсвийн алдагдлыг бууруулах
2014 онд 11.3% → 2022 онд 1.5%

Зэс, нүүрсний үнийн ялгаатай 3 хувилбарууд дээр үнэлнэ.

Загварын
хаалтын нөхцөл:

1. Үнэ тогтмол

Зэс, нүүрсний үнэ
өөрчлөгдөхгүй

2. Үнэ өсөх

Зэсийн үнэ 29%
Нүүрсний үнэ 76%-аар
өсөх

3. Үнэ буурах

Зэсийн үнэ 29%
Нүүрсний үнэ 13%-
аар буурах

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

ҮНЭЛГЭЭНИЙ макро үр дүн

Өөрчлөлтийн %	Үнэ тогтмол =	Үнэ өсөх ↑	Үнэ буурах ↓
ЗГ-ын урсгал зардал	-25.8	-9.5	-47.4
ЗГ өрхүүд рүү шилжүүлэг	-24	-9	-44.6
ЗГ-ын татварын орлого	-2	20.7	-19
ЗГ-ын хадгаламж	128.3	196.7	128.3
Нийт хөрөнгө оруулалт	12.4	34.8	0.8
Хөдөлмөр эрхлэлт	-6.4	14.3	-25
Өрхийн хэрэглээ/хадгаламж	-4.1	20.5	-23.8
Экспорт	-0.2	24.6	-19.6
Импорт	0.02	19	-15.1
Бодит ДНБ	-1.9	3.9	-7.9

ҮНЭЛГЭЭНИЙ макро үр дүн

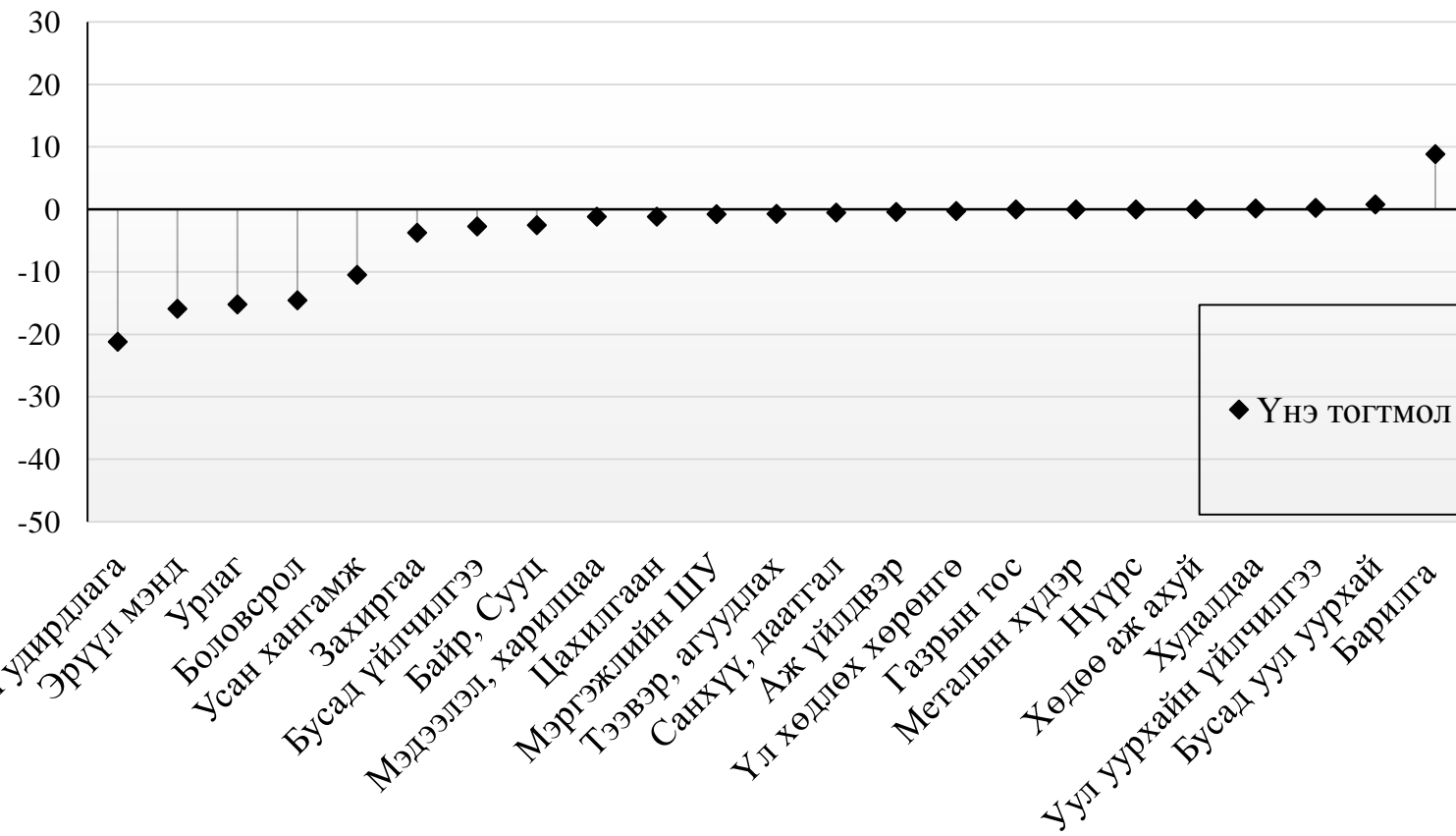
Өөрчлөлтийн %	Үнэ тогтмол =	Үнэ өсөх ↑	Үнэ буурах ↓
ЗГ-ын урсгал зардал	-25.8	-9.5	-47.4
ЗГ өрхүүд рүү шилжүүлэг	-24	-9	-44.6
ЗГ-ын татварын орлого	-2	20.7	-19
ЗГ-ын хадгаламж	128.3	196.7	128.3
Нийт хөрөнгө оруулалт	12.4	34.8	0.8
Хөдөлмөр эрхлэлт	-6.4	14.3	-25
Өрхийн хэрэглээ/хадгаламж	-4.1	20.5	-23.8
Экспорт	-0.2	24.6	-19.6
Импорт	0.02	19	-15.1
Бодит ДНБ	-1.9	3.9	-7.9

ҮНЭЛГЭЭНИЙ макро үр дүн

Өөрчлөлтийн %	Үнэ тогтмол =	Үнэ өсөх ↑	Үнэ буурах ↓
ЗГ-ын урсгал зардал	-25.8	-9.5	-47.4
ЗГ өрхүүд рүү шилжүүлэг	-24	-9	-44.6
ЗГ-ын татварын орлого	-2	20.7	-19
ЗГ-ын хадгаламж	128.3	196.7	128.3
Нийт хөрөнгө оруулалт	12.4	34.8	0.8
Хөдөлмөр эрхлэлт	-6.4	14.3	-25
Өрхийн хэрэглээ/хадгаламж	-4.1	20.5	-23.8
Экспорт	-0.2	24.6	-19.6
Импорт	0.02	19	-15.1
Бодит ДНБ	-1.9	3.9	-7.9

Төсвийн алдагдал бууруулах бодлогын үйлдвэрлэлд ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨ

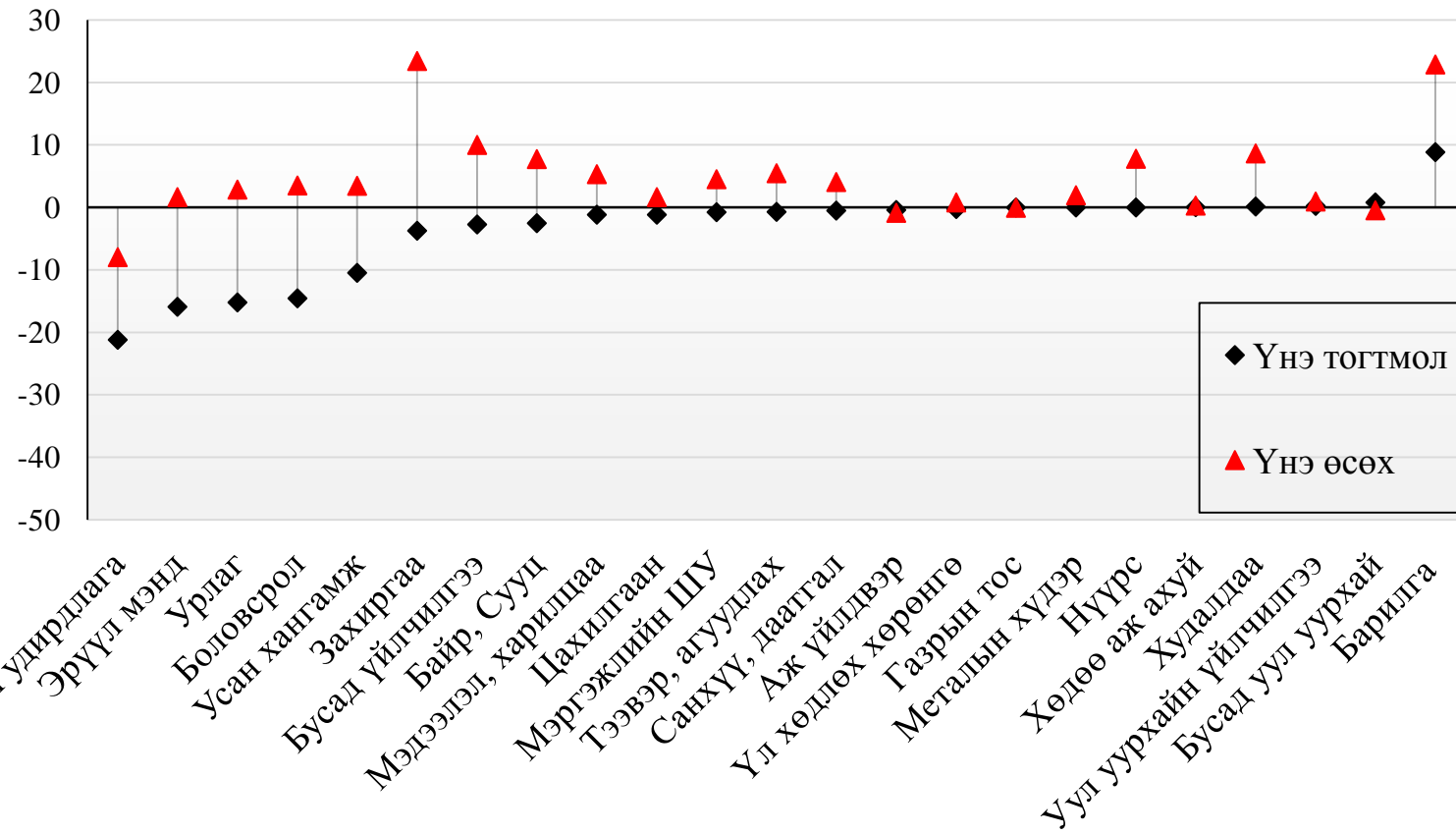
Салбаруудын үйлдвэрлэл, үйлчилгээний өөрчлөлт, %

- **Үнэ өөрчлөгдөхгүй:** Засгийн газрын худалдан авалтын салбаруудын үйлдвэрлэл 10-25% буурахаар байна.
- Барилгын салбар хөрөнгө оруулалтын эрэлтийн улмаас үйлдвэрлэл нь нэмэгджээ.

Төсвийн алдагдал бууруулах бодлогын үйлдвэрлэлд ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨ

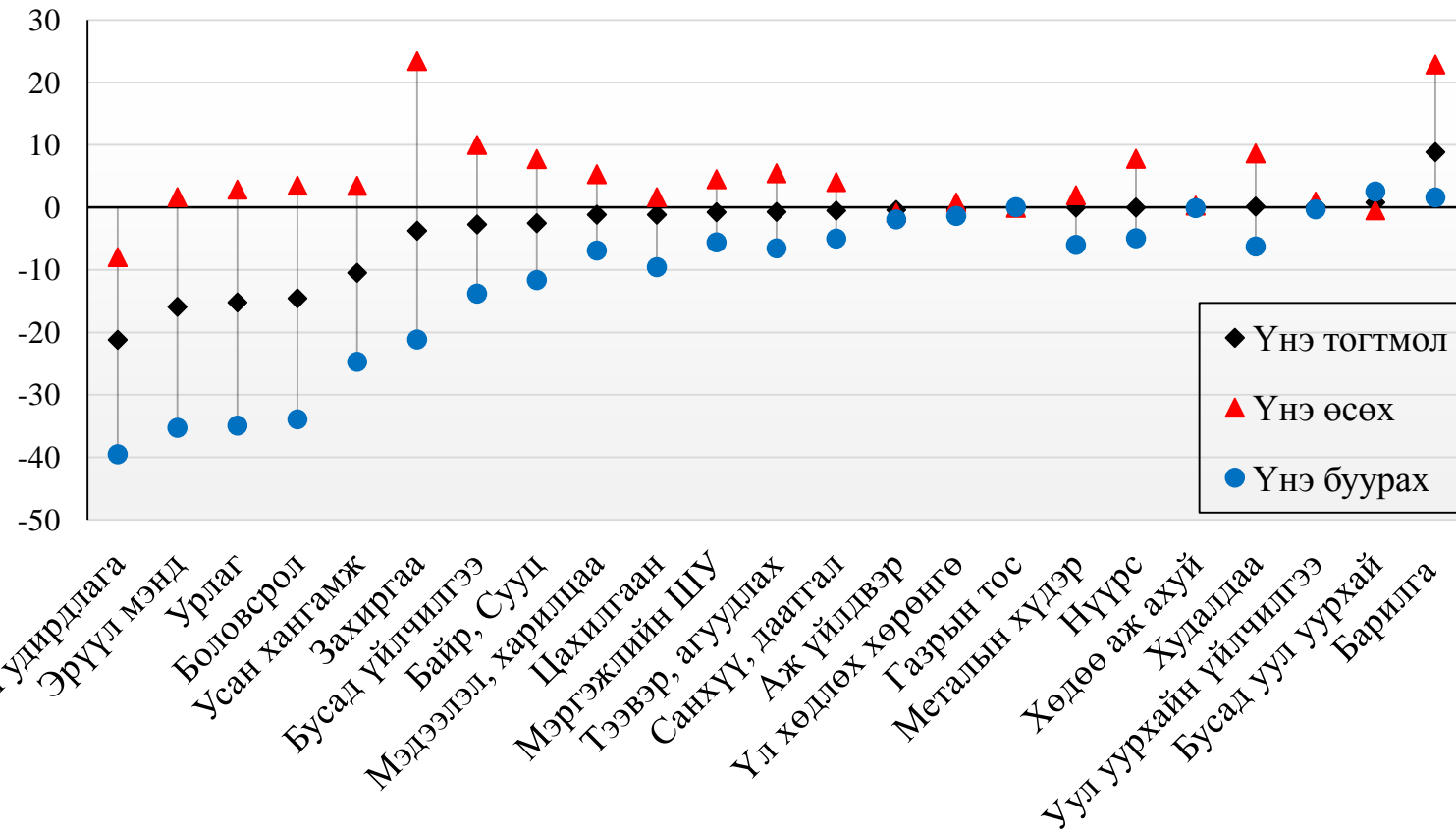
Салбаруудын үйлдвэрлэл, үйлчилгээний өөрчлөлт, %

- **Үнэ өөрчлөгдөхгүй:** Засгийн газрын худалдан авалтын салбаруудын үйлдвэрлэл 10-25% буурахаар байна.
- Барилгын салбар хөрөнгө оруулалтын эрэлтийн улмаас үйлдвэрлэл нь нэмэгджээ.

Төсвийн алдагдал бууруулах бодлогын үйлдвэрлэлд ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨ

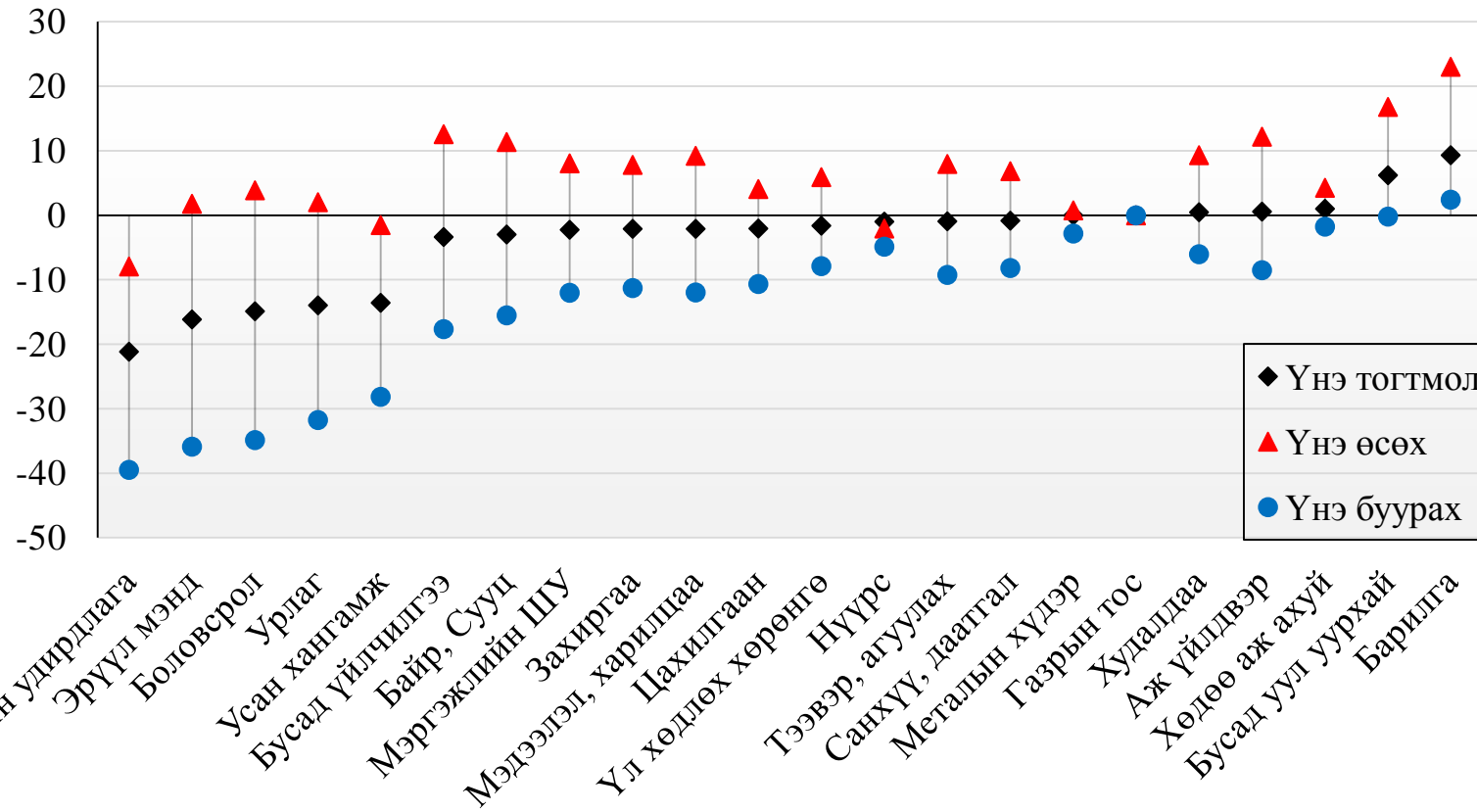
Салбаруудын үйлдвэрлэл, үйлчилгээний өөрчлөлт, %

- **Үнэ өөрчлөгдөхгүй:** Засгийн газрын худалдан авалтын салбаруудын үйлдвэрлэл 10-25% буурахаар байна.
- Барилгын салбар хөрөнгө оруулалтын эрэлтийн улмаас үйлдвэрлэл нь нэмэгджээ.
- **Үнийн хэлбэлзэл** нь салбарууд дах үйлдвэрлэлийн өөрчлөлтийг илүү савлагаатай болгож байна.

Төсвийн алдагдал бууруулах бодлогын дотоодын эрэлтэд үзүүлэх нөлөө

Дотоодын эрэлтийн өөрчлөлт, % (Бүтээгдэхүүнээр)

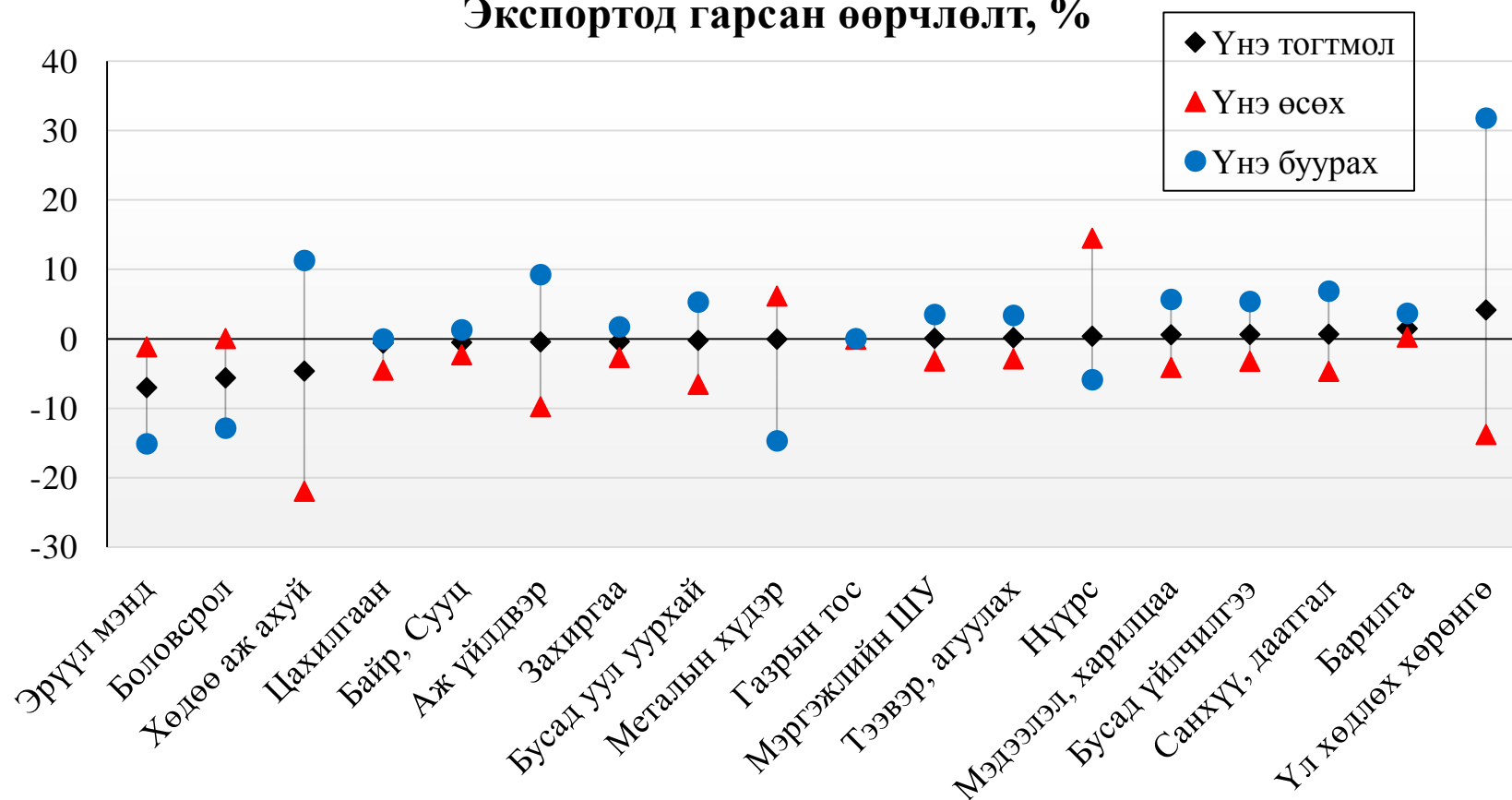

- **Үнэ тогтмол үед:** Нийтийн удирдлага, эрүүл мэнд, боловсрол, урлаг болон усан хангамжийн салбарын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний эрэлт 13-21%-аар буурахаар байна.
- Барилга, бусад уул уурхайн бүтээгдэхүүний эрэлт 9%, 6% - аар тус тус өснө.

Үнийн бууралттай үед дийлэнх салбарын эрэлт буурах бол **өсөлттэй үед** нүүрс, зэсийн дотоод эрэлт буурч, хөрөнгө оруулалт ихэссэнээс ихэнх салбарын эрэлт өсжээ.

Гадаад худалдаанд үзүүлэх нөлөө

Экспортод гарсан өөрчлөлт, %

- **Суурь үнэлгээний үед** эрүүл мэнд, боловсрол, ХАА бүтээгдэхүүний экспорт буурч байна. Бусад салбаруудын хувьд өөрчлөлт бага.
- **Үнэ өсөх үед**, дотоодын үнэ их байгаа тул нүүрс болон металлын хүдрээс бусад бүтээгдэхүүний экспорт буурч байна.
- Харин **үнийн бууралт** нь ихэнх салбарын экспортыг нэмэгдүүлэхээр байна.

ДҮГНЭЛТ

- Үнэлгээний үр дүнд салбарууд дах үнэлгээний үр дүн ялгаатай гарсан. ЗГ-ын зардлын бууралтын улмаас төрийн удирдлагын салбаруудад дарамт их байхаар байна.
- Үнэлгээний гурван хувилбарт хөрөнгө оруулалт ихээр хийгддэг барилгын салбарын үйлдвэрлэл ихсэж байгаа тул бүтээн байгуулалт ихсэхээр байна.
- Гадаад нөлөө, дэлхийн түүхий эдийн үнийн тодорхойгүй байдлаас урьдчилан сэргийлэх шаардлагатай. Ялангуяа үнийн бууралтын үед хэлбэлзлийн далайц өндөр байгаа тул салбарууд дах дарамт их байна.
- “Төсвийн тогтворжуулалтын сан”-г үр ашигтай ажиллуулах нь тус хамаарлыг бууруулахад нэн чухал юм.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа!

This research work was carried out by :

GEREGE PARTNERS
Professional Services

With technical and financial support from :

Under the PEP research and capacity building initiative for
“Policy Analysis on Growth and Employment” (PAGE)

The PEP-PAGE initiative is supported by the following donors:

Canada

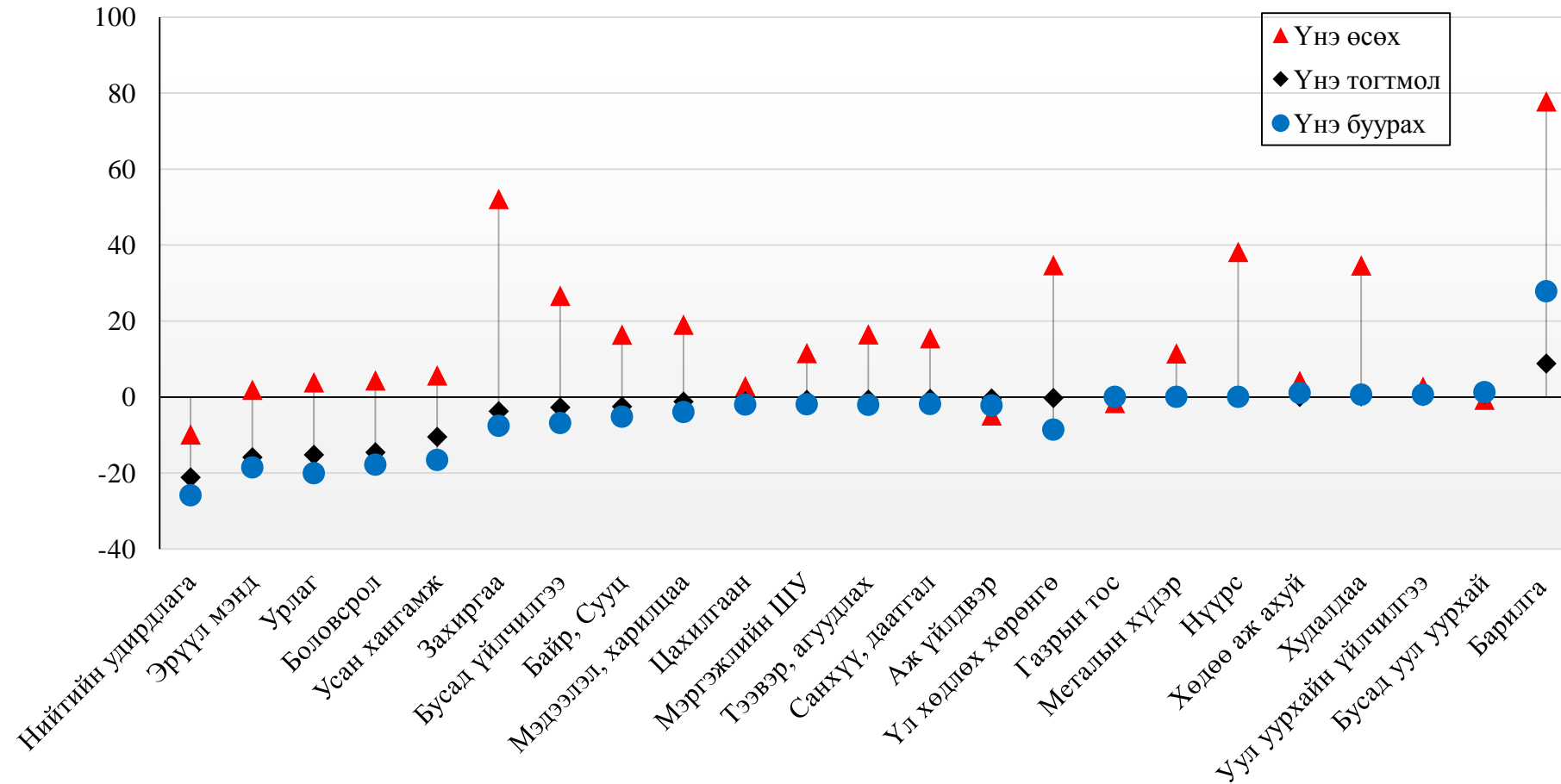
Тоон мэдээлэл

Монголын Макро SAM 2014 (ДНБ-д эзлэх %)

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
		Lab	Cap	H	GVT	TD	TM	TI	ROW	Sec	Com	INV	VSTK	TOTAL
1.	Labor								0.4	26.3				26.3
2.	Capital								0.0	63.8				63.8
3.	Households	25.4	57.6		10.4				2.4					95.7
4.	Government			4.7		13.4	1.6	7.7	0.3	0.5	0.0			28.2
5.	Tax-dir			13.4										13.4
6.	Tax-com										1.6			7.7
7.	Tax-imp										7.7			1.6
8.	ROW	1.4	6.3	1.5	0.8						54.8			64.7
9.	Sectors										185.8			185.8
10.	Commodities			55.4	13.0				51.2	95.1	20.1	28.6	6.6	270.1
11.	Investment			20.8	4.1				10.4					35.2
12.	VSTK											6.6		6.6
	TOTAL	26.8	63.8	95.7	28.2	13.4	7.7	1.6	64.7	185.8	270.1	35.2	6.6	

Төсвийн алдагдал бууруулах бодлогын хөдөлмөр эрхлэлтэд үзүүлэх нөлөө

Салбаруудын хөдөлмөр эрхлэлтийн өөрчлөлт, %

Гадаад худалдаанд үзүүлэх нөлөө

